

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/13/2020
Identifikačné číslo spisu:	6412216067
Dátum vydania rozhodnutia:	30.11.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:6412216067.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a sudkyň JUDr. Viery Petrikovej a JUDr. Jany Haluškovcej, v spore žalobcu Mesto Banská Štiavnica, zastúpeného JUDr. Rudolfom Fajbíkom, advokátom so sídlom Dobšinského č. 14, 969 33 Banská Štiavnica, proti žalovanému Medic I+H s.r.o., so sídlom Orechová č. 2351/39, 066 01 Humenné, IČO: 36 512 974, zastúpenému Mgr. Petrom Máčajom, advokátom so sídlom Dolná 7, 969 01 Banská Štiavnica, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vedenom na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 6C/214/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 17Co/237/2016-203 zo dňa 28. júna 2017 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaný m á voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žiar nad Hronom (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 07. júla 2015 sp. zn. 6C/214/2012 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia svojho výlučného vlastníctva k nehnuteľnostiam zapísaným na liste vlastníctva č. XXXX Okresného úradu Banská Štiavnica, katastrálneho odboru pre kat. úz. G. Š. ako CKN parc. č. XXXX/X, XXXX/X, XXXX/X, XXXX/X, XXXX/X, XXXX/XX, XXXX/XX, XXXX/XX, XXXX/X, XXXX/X M. XXXX/X na tom skutkovom základe, že kúpna zmluva, ktorou nehnuteľnosti nadobudol žalovaný a ktorej vklad do katastra nehnuteľností bol povolený v konaní sp. zn. V 691/2012, je neplatná. Právne rozhodnutie odôvodnil ustanoveniami § 135 ods. 2 a § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej tiež „OSP“) a skutočnosťou, že vlastnícke právo žalobcu už bolo ako prejudiciálna otázka riešená v konaniach o plnenie, vedených na okresnom súde pod sp. zn. 4C/220/2007 a 5C/270/2007, pričom žalobca v konaní sp. zn. 6C/95/2008 žalobu o určenie svojho vlastníckeho práva vzal späť. Okresný súd uložil žalobcovi povinnosť nahradiť v konaní úspešnému žalovanému trovy právneho zastúpenia v zmysle § 142 ods. 1 OSP.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (v ďalšom aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 28. júna 2017 č. k. 17Co/237/2016-203 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (prvý výrok) a žalovanému priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (druhý výrok). Vychádzajúc z § 470 ods. 1, § 228 ods. 1 a § 230 Civilného sporového poriadku (ďalej tiež „CSP“), ako aj z § 159 ods. 1 až 3 a § 135 ods. 2 vety druhej OSP krajský súd (pri nespornosti skutkových tvrdení zistených okresným súdom) konštatoval, že z právoplatne skončených skorších konaní vedených pod sp. zn. 4C/220/2007 a 5C/270/2007 vyplývajú prejudiciálne dôsledky pre prejednávany spor. Otázka danosti vlastníckeho práva právnych predchodcov žalovaného v uvedených sporoch bola nevyhnutnou (prejudiciálnou) vo vzťahu k dôvodnosti ich žalôb, bola podstatnou súčasťou právneho posúdenia veci a viedla k právoplatnému úspechu v uvedených sporoch (bez existencie ich vlastníckeho práva by nemohli byť žalovaní v spore vzhľadom na obranu žalobcu úspešní). V rozdielnych nadväzujúcich súdnych sporoch, ktoré majú svoj základ v existencii vlastníckeho práva strany k nehnuteľnosti, nemožno v súlade s právom dospieť k rozdielnym záverom ohľadne danosti tohto práva. Uvedené by bolo v rozpore s princípom právnej istoty (právoplatne priznané plnenia v predchádzajúcich sporoch by nadobudli charakter plnení bez právneho dôvodu). Podľa odvolacieho súdu nie je možné v súlade s právom (a so zásadami formálnej logiky) v spore o plnenie dospieť k právoplatnému záveru, že žalobca je vlastníkom dotknutej nehnuteľnosti a má nárok na plnenie, ktoré má svoj základ v existencii tohto vlastníckeho práva a následne v spore o určenie vlastníckeho práva k totožnej nehnuteľnosti dospieť k záveru, že rovnaký žalobca (resp. jeho právny nástupca) vlastníkom nie je (v tomto smere nie je pritom rozhodujúce, že v spore o plnenie bola otázka existencie vlastníckeho práva žalobcu posudzovaná len ako prejudiciálna vo vzťahu k existencii nároku na plnenie, pretože toto posúdenie v sebe nevyhnutne zahŕňalo posúdenie existencie hmotnoprávneho vzťahu strán). Aj keď žalovaný nebol stranou sporov vedených pod sp. zn. 4C/220/2007 a sp. zn. 5C/270/2007, ako na právneho nástupcu žalobcov v týchto sporoch ako vlastníkov sporných pozemkov sa na neho vzťahujú prejudiciálne dôsledky uvedených sporov vo vzťahu k prejednávaniu sporu v podobe existencie vlastníckeho práva jeho právnych predchodcov k sporným pozemkom. Postupom súdu prvej inštancie tak nemohlo dôjsť k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces a súd prvej inštancie sa nemohol dopustiť pochybenia ani v rámci zisťovania skutkového stavu, pretože len súd rozhoduje o tom, ktoré dôkazy z navrhnutých vykoná a ich vykonaním nemohlo dôjsť k zisteniu skutočností rozhodujúcich pre rozhodnutie vo veci, pretože tieto boli dostatočne zistené z pripojených spisov sporov vedených pod sp. zn. 4C/220/2007 a sp. zn. 5C/270/2007. Odvolací súd pritom vychádzal aj z rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/133/2009, 1Cdo/44/2010, 4Cdo/231/2013, 2MCdo/2/2014 a 3Cdo/115/2016.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej tiež „dovolateľ“) dovolanie podľa § 421 CSP uvedúc, že za rozhodujúcu právnu otázku, ktorú odvolací súd nesprávne právne posúdil „pokladá otázku prejudiciálnych dôsledkov predchádzajúceho konania o plnenie (bezdôvodného obohatenia či nájomného) vo vzťahu k nasledujúcemu konaniu (o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti).“ Argumentoval, že v predošlých konaniach sp. zn. 4C/220/2007 a 5C/270/2007 vlastnícke právo tam vystupujúcich žalobcov (právni predchodcovia v dovolacom konaní žalovaného, pozn. dovolacieho súdu) nebolo skúmané ako vec sama, ale ako predbežná otázka (v zmysle zápisu vlastníctva do katastra nehnuteľností, bez skúmania jeho spornosti, a teda vykonania relevantného dokazovania a skúmania napr. platnosti nadobúdacieho titulu alebo existencie duplicitného vlastníctva). Podľa dovolateľa preto nie je vylúčené, aby bolo jeho vlastnícke právo v nasledujúcom konaní skúmané ako vec sama vo vzťahu k tým istým sporovým stranám. Pokiaľ odvolací súd tvrdí, že je to vylúčené ako prejudiciálny dôsledok predchádzajúceho konania, stiera tým rozdiel medzi účelom a významom ustanovení § 228 a § 230 CSP (§ 159 ods. 2 a § 159 ods. 3 OSP) a stavia posúdenie predbežnej otázky na úroveň rozhodnutia vo veci samej. Ide o jeden z výrazných rozdielov oproti judikatúre, ktorú odvolací súd cituje. V predchádzajúcom konaní bol podľa dovolateľa základný hmotnoprávny vzťah súdom prezumovaný v zmysle § 70 ods. 1 katastrálneho zákona, ale nebol vyriešený. Navrhol zrušenie dovolaním napadnutého rozsudku a vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

3.1. Dovolateľ poukázal na to, že na rozdiel od judikatúry citovanej odvolacím súdom v prejednávanom spore bola otázka vlastníckeho práva v predchádzajúcom spore riešená ako prejudiciálna a ako vec sama mala byť posúdená až v spore nasledujúcom. V konaní Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/133/2009 išlo

o posudzovanie rovnakého hmotnoprávného vzťahu ako prejudiciálnej otázky pre dva rôzne nároky v predchádzajúcom aj nasledujúcom konaní. Aj rozhodnutie sp. zn. 1Cdo/44/2010, publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR ako R 40/2013, rieši tú istú situáciu - rovnaký hmotnoprávny vzťah posudzovaný v nasledujúcom konaní ako hmotnoprávna otázka. Rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/231/2013 rieši ako vec samu určenie vlastníckeho práva a skúma prejudiciálne dôsledky predchádzajúceho konania o neplatnosť zmluvy, pričom rozhodnutie v pôvodnom konaní je riešením prejudiciálnej otázky pre konanie nasledujúce. V rozhodnutí dovolacieho súdu je aj s ohľadom na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva konštatované, že aplikácia § 159 ods. 2 OSP pripúšťa vo výnimočných prípadoch brať zreteľ na výnimočné skutkové okolnosti. V prípade dovolateľa podľa jeho tvrdenia takéto výnimočné skutkové okolnosti existujú v podobe duplicity vlastníckeho práva (resp. neplatnosti nadobúdacieho titulu vlastníckeho práva), ktorou sa súd vôbec nezaoberal a nevykonával potom žiadne dokazovanie. Za najzaujímavejšie pre svoj prípad dovolateľ označil rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/115/2016, z ktorého citoval bod 11.2: „Inak povedané prejudiciálny účinok právoplatnosti skoršieho rozsudku v novom občianskom súdnom konaní s neidentickým predmetom konania je pre súd záväzný, ak právoplatným rozsudkom už bolo o danej otázke rozhodnuté. Aby však takéto posúdenie bolo záväzné, otázka, ktorá je predbežnou otázkou v novom ďalšom konaní, musela byť v predchádzajúcom súdnom konaní právoplatne skončenom priamym predmetom sporu a musela byť posúdená vo výroku rozsudku. Právne posúdenie predbežnej otázky v odôvodnení rozhodnutia nemôže predurčovať hmotnoprávny stav pre rozhodnutie, ktoré ešte súdom nebolo vydané, pretože by tým dochádzalo k obmedzeniu subjektívneho hmotného práva žalobcu a jeho výkonu. Súd je teda viazaný iba výrokom rozsudku, nie jeho odôvodnením. Pre súd je záväzné posúdenie predbežnej otázky uskutočnené v inom konaní medzi totožnými účastníkmi, ak ide o otázku riešenú vo výroku rozhodnutia, t. j. otázku, ktorá bola predmetom konania, pričom riešenie ostatných otázok, s ktorými sa súd musel v odôvodnení svojho rozhodnutia vysporiadať, nie je pre súd v inej veci záväzné.“

3.2. Vo vzťahu k tomu, či ide o dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) alebo písm. b) CSP dovolateľ uviedol, že túto otázku s odkazom na uznesenie veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1VCdo/1/2017 s konečnou platnosťou posúdi dovolací súd v rozhodnutí o dovolaní, pretože ani jedno z uvádzaných rozhodnutí najvyššieho súdu neriešilo prípad totožný s prípadom dovolateľa. Myslí si ale, že nastolená dovolacia otázka bola vyriešená v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/115/2016.

3.3. Pri vymedzení, v čom spočíva nesprávne právne posúdenie veci dovolateľ uviedol, že odvolací súd mohol skúmať predmet sporu aj s ohľadom na prípadnú aplikáciu § 228 CSP, lebo súd musí brať do úvahy celý právny poriadok. Avšak tento právny predpis nesprávne interpretoval a zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery, lebo nejde o vzťah prejudiciality ako ho tvrdí odvolací súd.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolanie je neprípustné a navrhol jeho odmietnutie, pretože otázka záväznosti rozhodnutia o prejudiciálnej otázke v predchádzajúcich právoplatne skončených konaniach bola rozhodovacou praxou dovolacieho súdu opakovane vyriešená a odvolací súd sa neodklonil pri jej riešení od ustálenej rozhodovacej praxe. Mesto Banská Štiavnica v predchádzajúcich konaniach o plnenie namietalo, že protistrana vlastníkom sporných nehnuteľností nie je, preto bola otázka vlastníctva riešená prejudiciálne, nie iba formálne tým, že sa vychádzalo iba zo zápisu v katastri. V ďalšom konaní o určenie vlastníckeho práva sp. zn. 6C/96/2008 vzal žalobca žalobu späť práve vo vzťahu určenia vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam. Poukázal na potrebu zachovania právnej istoty.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné, preto sa zaoberal jeho dôvodnosťou.

6. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od

vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

7. V zmysle § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia; právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky riešil tzv. prejudicialitu v niekoľkých svojich rozhodnutiach, na ktoré poukázal aj odvolací súd.

8.1. Predmetom konania posudzovaného Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 1Cdo/133/2009 bol nárok žalobkyne na zaplatenie poplatku z omeškania. Krajský súd v Bratislave zamietajúci rozsudok Okresného súdu Bratislava V zmenil tak, že žalobe vyhovel. Mal za právne irelevantné, že v predošlom konaní vedenom na Okresnom súde Nitra si žalobkyňa uplatnila peňažnú pohľadávku z právneho titulu úroku z omeškania zdôrazniac povinnosť súdu podriaďiť uplatňovaný nárok (aj) pod iné hmotnoprávne ustanovenie, než akého sa žalobca dovoľáva a bez ohľadu na to, či je v žalobe právny dôvod požadovaného plnenia uvedený nesprávne alebo vôbec; právne posúdenie je totiž výlučne vecou súdu. Peňažné plnenie priznané Okresným súdom Nitra predstavuje časť poplatku z omeškania podľa § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z.. Žalobkyňa sa podľa odvolacieho súdu nedomáha ničoho duplicitne, alebo nároku, ktorý jej už bol právoplatne priznaný. Dovolací súd v uznesení zo dňa 29. apríla 2010 vychádzal z ustanovení § 135 ods. 1, 2, § 159 ods. 1, 2, 3 OSP a uviedol, že prejudicialitu možno vo všeobecnosti (v jej podstate) chápať aj ako kauzálny vzťah medzi dvomi subjektívnymi právami, z ktorých jedno je podmienené druhým. Svoje miesto nachádza predovšetkým v prípadoch, kedy sa právoplatným rozhodnutím o veci vyriešila otázka, ktorá má zásadný význam pre ďalší spor: od jej posúdenia závisí rozhodnutie v tejto ďalšej veci. Jej vznik predpokladá, že určitý právny vzťah sa stal predmetom procesu, pričom právny vzťah, o ktorom bolo právoplatne rozhodnuté, musí súd pri rozhodovaní o inej veci (právnom vzťahu) posudzovať len tak, ako sa stalo v právoplatnom rozhodnutí. Pri tomto objektívne existujúcom vzťahu - pozitívnoprávnej stránke prejudiciality - sa skúmajú jeho dôsledky (najmä to, kedy a do akej miery je súd viazaný právoplatným rozhodnutím o predbežnej otázke, kedy a v akom rozsahu a s akými účinkami si môže súd predbežnú otázku, ktorá doposiaľ nebola právoplatným rozhodnutím vyriešená sám posúdiť, aký je postup v prípadoch, keď si takúto otázku sám vyriešiť nesmie). Prejudiciálna (predbežná alebo aj predurčujúca) otázka je potom taká otázka, ktorá sama predmetom konania nie je, avšak na jej vyriešení je závislé rozhodnutie, ktoré má súd prijať. Prejudicialita takto vyjadruje aj skutočnosť, že v konaní o určitej veci sa vyskytuje relatívne samostatná otázka, ktorá bola predmetom právoplatne skončeného konania a má pre terajšie konanie určujúci význam (uvedené zároveň aj objasňuje použitý výraz „predurčujúca otázka“). Subjektívne vymedzenie záväznosti rozhodnutia o prejudiciálnej otázke je také, že súd v novom konaní musí rešpektovať prejudiciálny účinok právoplatného rozhodnutia u tých istých účastníkov. Na iné osoby než účastníkov konania, v ktorom bolo rozhodnuté o prejudiciálnej otázke, resp. ich právnych nástupcov, sa účinky právoplatného rozsudku môžu vzťahovať len v prípadoch, kedy tak stanoví zákon. Pri posúdení dosahu záväznosti právoplatného rozhodnutia (miery účinku na rozhodovanú vec, predmet sporu) nie sú pre súd určujúce hranice dané rozsahom nároku, nemôže iba prekročiť rozsah právneho vzťahu, z ktorého nárok vyplýva. Účinok prejudiciality sa prejaví (vyjadrí) zamietnutím žaloby. Právoplatným rozsudkom na peňažné plnenie sa pre adresátov účinkov záväznosti tohto rozhodnutia označených v ustanovení § 159 ods. 2 OSP zakladá prekážka právoplatne rozhodnutej veci (§ 159 ods. 3 OSP). Účinky tohto právoplatného rozhodnutia sa vzťahujú na účastníkov konania, v ktorom bolo vydané; jeho výrok je tiež záväzný pre súdy a iné štátne orgány, a to aj vtedy, ak ako predbežnú otázku posudzujú právny vzťah medzi týmito účastníkmi, ktorý sa vyriešil uvedeným právoplatným súdnym rozhodnutím

(porovnaj napr. Marek Števček, Svetlana Ficová a kol. Občiansky súdny poriadok. Komentár, Praha 2009, str. 425). Dovolací súd ďalej uviedol, že žalobca, ktorý bol účastníkom konania, v ktorom súd vydal právoplatné rozhodnutie ukládajúce v jeho prospech žalovanému platobnú povinnosť, je týmto rozhodnutím (jeho výrokom) viazaný, preto nemôže v inom súdnom konaní úspešne uplatňovať proti tomuto žalovanému ten istý nárok už raz právoplatným rozhodnutím priznaný. Ak by tak urobil, zastavením takéhoto nového konania súdom sa prejavia účinky právoplatne rozhodnutej veci podľa § 159 ods. 3 OSP. Pokiaľ ide o iný (nie ten istý) nárok (predmet konania), zásadne platí, že ak v skončenom konaní účastníkov došlo právoplatným rozsudkom k vyriešeniu hmotnoprávneho vzťahu, z ktorého sa aj tento (nový) nárok (neidentický s predmetom skončeného konania) odvodzuje, súd v tomto ďalšom (novom) občianskom súdnom konaní je pri zodpovedaní predbežnej otázky (ktorá sa už právoplatným súdnym výrokom vyriešila ako vec sama) viazaný týmto vyriešením. Nesmie preto vychádzať z iného záveru ohľadom existencie, resp. neexistencie platobnej povinnosti (príslušného nároku na plnenie) medzi tými istými účastníkmi, než ako o tomto ich právnom vzťahu už bolo právoplatne rozhodnuté. Raz vydané právoplatné rozhodnutie je zásadne nezmeniteľné (odhliadnuc v tejto spojitosti od prípadnej osobitosti spojenej napr. so zrušením cestou mimoriadneho opravného prostriedku, resp. od situácie rozhodnutí, u ktorých je prípustná zmena, keď došlo k zmene pomerov). Účinky právoplatnosti rozhodnutia - jeho nezmeniteľnosť a záväznosť - sa chápu podstatne širšie než pojem ne bis in idem. Právoplatnosť má aj uvedenú pozitívnu stránku spočívajúcu v pôsobení vecnom: význam v dosahu záväznosti na rozhodnutie o inej veci. Náplň právoplatnosti prejavujúca sa ako prameň prejudiciálnych účinkov právoplatného rozhodnutia je mimoriadne závažná. To, že nejde o rozhodnutie o tej istej veci (s identickým predmetom konania) ešte neznamená, že už raz súdom v predošlom občianskom súdnom konaní s konečnou platnosťou medzi účastníkmi vyriešenú otázku hmotnoprávneho vzťahu by mohol neskôr (ďalší) súd v inom (novom) občianskom súdnom konaní medzi tými istými účastníkmi posudzovať inak ako otázku predbežnú. Bráni tomu ustanovenie § 159 ods. 2 OSP, ktoré vo vzťahu k ustanoveniu § 135 ods. 2 druhá veta OSP znamená osobitnú procesnú úpravu; z nej vyplýva súdu povinnosť v prípade riešenia predbežnej otázky považovať za záväzné právoplatné súdne rozhodnutie o takejto otázke. Súd má teda povinnosť pri svojom rozhodovaní o (tejto ďalšej) veci neodchýliť sa od právoplatného rozsudku, ktorým sa vyriešila v inom občianskom súdnom konaní ako vec sama príslušná predbežná otázka. Uvedený prejudiciálny účinok právoplatnosti skoršieho rozsudku v novom (ďalšom) občianskom súdnom konaní (s neidentickým predmetom konania, t. j. bez existencie prekážky rei iudicatae) môže preto (so zreteľom na tú - ktorú konkrétnu situáciu) viesť k výsledku (znamenat'), že žalobca bude neúspešný. Zistenie súdu v predošlom občianskom súdnom konaní o práve (resp. právnom vzťahu) právoplatným rozsudkom (výrokom) sa neprejavuje (v prípade nového konania) iba negatívnym vymedzením, že o tej istej veci nemôže súd znova konať a rozhodovať (ne bis in idem), t. j. len v skúmaní (danosti) tejto stránky právoplatnosti, ale má aj ďalší aspekt (dopad či zacielenie); je ním prejudicialita spájaná s právoplatným rozsudkom. Dovolací súd sa stotožnil so záverom odvolacieho súdu, že rozhodnutie vydané v konaní Okresného súdu Nitra pod sp. zn. 7C/58/2004 nezakladá prekážku rozhodnutej veci, ale odvolací súd nepostrehol, že z existencie právoplatného rozhodnutia vo veci sp. zn. 7C/58/2004 vyplýva otázka, ktorá je pre správne rozhodnutie v terajšej veci podstatnou (rozhodujúcou), a to otázka prejudiciality spojená s týmto skorším súdnym rozhodnutím. Prejudicialita vyplýva z toho, že ako vo veci vedenej pred Okresným súdom Nitra pod sp. zn. 7C/58/2004, kde bolo skôr právoplatne rozhodnuté, tak aj v terajšej veci ide o majetkovú sankciu v podobe príslušenstva pohľadávky za omeškanie s plnením peňažného dlhu z tých istých dvoch faktúr. Pokiaľ už súd raz za totožné omeškanie dlžníka s plnením peňažného dlhu právoplatne priznal sankciu spočívajúcu v úroku z omeškania, je treba takéto vyriešenie hmotnoprávneho vzťahu medzi tými istými účastníkmi ako konečné a záväzné rešpektovať. Nie je preto v ďalšom (inom) občianskom súdnom konaní možné už v predošlom súdnom konaní raz právoplatným rozsudkom vyriešenú otázku hmotnoprávneho vzťahu účastníkov (rovnaké omeškanie a jeho dôsledok) znova právne posudzovať (prehodnocovať) a z toho istého omeškania (za to isté omeškanie) priznať poplatok z omeškania (ako ďalšiu sankciu v podobe iného než už skôr priznaného príslušenstva pohľadávky). Súd nemôže ako predbežnú otázku znovu riešiť to, o čom už bolo právoplatne rozhodnuté v osobitnom spore účastníkov. Nie je vonkoncom rozhodujúce (podstatné), či súd v právoplatne skončenom konaní správne alebo nesprávne právne posúdil priznaný nárok (príslušenstvo pohľadávky). Iné riešenie by znamenalo, že súd môže porušiť viazanosť uloženú

mu zákonodarcom v citovanom ustanovení § 159 ods. 2 OSP. Nemožno obísť, že aj samotná hmotnoprávna úprava (§ 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vylučuje, aby za to isté omeškanie patrilo aj úrok z omeškania aj poplatok z omeškania (jedno príslušenstvo pohľadávky vylučuje súčasnú existenciu druhého príslušenstva).

8.2. V právnej vete rozhodnutia publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod číslom R 40/2013 (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/44/2010) Najvyšší súd Slovenskej republiky judikoval, že: „Pokiaľ už bola v občianskoprávnom konaní právoplatne vyriešená určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, je súd v inom konaní, v ktorom má tú istú otázku posúdiť ako prejudiciálnu, viazaný jej skorším posúdením“. Predmetom konania bolo zaplatenie náhrady škody za znemožnenie užívania nebytových priestorov za účelom poskytovania zdravotníckej starostlivosti. Okresný súd žalobe vyhovel, odvolací súd jeho rozsudok zmenil a žalobu zamietol. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací konštatoval, že odvolací súd nerešpektoval ustanovenie § 159 ods. 2 OSP, pretože v inom konaní (sp. zn. 8C/800/2001) okresný súd vyhovel žalobe a žalovanému uložil povinnosť umožniť žalobcovi vstup do sporných nebytových priestorov za účelom poskytovania neštátnej zdravotnej starostlivosti v odbore stomatológia; odvolací súd rozsudkom z 5. novembra 2002 sp. zn. 14Co/281/2002 odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Dovolací súd vychádzajúc z § 135 ods. 1, 2 a § 159 ods. 1, 2 OSP uviedol, že súd nemôže ako predbežnú otázku znovu riešiť to, o čom už bolo právoplatne rozhodnuté v osobitnom spore účastníkov, keď nie je rozhodujúce, či súd v právoplatne skončenom konaní vec správne alebo nesprávne právne posúdil. So zreteľom na právoplatnosť a z toho plynúcu záväznosť a nezmeniteľnosť právoplatného rozhodnutia nesmie byť táto otázka položená a akékoľvek jej „nové“ právne posudzovanie v inom (ďalšom) konaní tých istých účastníkov je neprípustné. Najvyšší súd pripomenul, že otázkou prejudiciálneho účinku právoplatného rozhodnutia sa zaoberala nielen judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (najmä uznesenie z 29. apríla 2010 sp. zn. 1Cdo/133/2009), ale aj judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý v náleze sp. zn. II. ÚS 349/09-36 z 20. januára 2010 rozhodol o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd zdôrazniac, že vzhľadom na zásadu prejudiciality vyplývajúcu z ustanovenia § 135 ods. 2 OSP ako aj na zásadu viazanosti súdu právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní podľa § 159 ods. 2 OSP všeobecný súd nemá možnosť výberu v otázke, či bude rešpektovať právoplatné rozhodnutie vydané v inom konaní, ktoré rieši otázku javiacu sa prejudiciálnou v súvislosti s riešením daného prípadu.

8.3. V rozsudku sp. zn. 4Cdo/231/2013 (predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam) Najvyšší súd Slovenskej republiky s odkazom na § 159 ods. 2 OSP, uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/133/2009 a 5MCdo/16/2010 a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č .k. II. ÚS 349/09-36 z 20. januára 2010 uviedol, že výrok právoplatného rozsudku, v ktorom bola riešená otázka platnosti kúpnej zmluvy, je vo vzťahu žalobcov a žalovanej 1/ ako účastníkov takého konania záväzný a je preto záväzný aj pre súd v konaní o určenie vlastníctva. Zmenený okruh účastníkov zakladá povinnosť súdu znovu vec posúdiť tiež z hľadiska preukázaných tvrdení nových účastníkov (v prejednávanej veci žalovaný 2/), avšak pri súčasnom rešpektovaní k predchádzajúcemu rozhodnutiu o vzťahoch pôvodných účastníkov konania.

8.4. Aj predmetom konania vedeného pred Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 2MCdo/2/2014 bolo určenie vlastníckeho práva žalobkyne k nehnuteľnostiam. Okresný súd žalobe vyhovel, keď mal preukázané, že žalobkyňa kúpnu zmluvu so žalovanými nepodpísala. Odvolací súd rozhodnutie potvrdil konštatujúc, že sa stotožnil s odôvodnením rozsudku súdu prvého stupňa a aj s otázkou prejudiciality k otázke platnosti kúpnej zmluvy, keďže nebola daná viazanosť s predchádzajúcim rozhodnutím v konaní Okresného súdu Bratislava I vo veci sp. zn. 8C/50/1998. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací vo svojom rozhodnutí uviedol, že v konaní Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 8C/50/1998 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 20Co/102/1999 bola určená kúpna zmluva uzatvorená medzi účastníkmi konania za platnú, preto tieto rozsudky vytvorili prekážku veci právoplatne rozhodnutej v časti vyriešenia prejudiciálnej otázky v konaní o určenie vlastníckeho práva k predmetu kúpnej zmluvy. Prejudicialitu je možné vo všeobecnosti chápať aj ako kauzálny vzťah medzi dvoma subjektívnymi právami, z ktorých jedno je podmienené druhým. Svoje miesto nachádza predovšetkým v prípadoch, kedy sa právoplatným rozhodnutím o veci vyriešila otázka, ktorá má

zásadný význam pre ďalší spor a od jej posúdenia závisí rozhodnutie v tejto ďalšej veci. Prejudicialita vyjadruje aj skutočnosť, že v konaní o určitej veci sa vyskytuje relatívne samostatná otázka, ktorá bola predmetom právoplatne skončeného konania a má pre terajšie konanie určujúci význam. Účinok prejudiciality sa prejaví v zamietnutí žaloby, nie v zastavení konania podľa § 104 ods. 1 OSP. V súlade s procesnou teóriou právoplatnosti (porovnaj napr. Vilém Steiner Základní otázky občanského práva procesního, Praha 1980, str. 261 a nasl.) záväznosť právoplatného rozhodnutia vyjadruje záväznosť procesnoprávneho vzťahu, ktorý je týmto rozhodnutím založený, nie záväznosť hmotnoprávneho vzťahu, ktorý súd vo svojom rozhodnutí vyriešil.

8.5. V prípade rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/115/2016 bolo predmetom konania pred súdmi nižších stupňov (vedeného pod sp. zn. 17C/21/2010 a 17Co/473/2014) určenie vlastníckeho práva žalobcov k nehnuteľnostiam. Okresný súd žalobu zamietol, odvolací súd jeho rozsudok zmenil a žalobe vyhovel. Poukázal na súvisiace súdne konanie ukončené rozsudkom sp. zn. 15Co/41/2012. Žalovaná síce nebola jeho účastníčkou, ale prejudiciálne dôsledky uvedeného konania sa na ňu vzťahujú ako na právnu nástupkyňu K. H. vo vzťahu k sporným nehnuteľnostiam z kúpnej zmluvy z 26.11.2007. K. H. bol síce osobou oprávnenou na vydanie nehnuteľností pre účely reštitúcie, no tento záver sa neprejavil vo výroku konečného rozhodnutia vo veci. Na rozdiel od K. H. tak žalobcovia (resp. ich právni predchodcovia) vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam na základe dohody o vydaní veci z 18.10.1991 aj skutočne nadobudli. V dôsledku tohto výsledku súvisiaceho konania zostal K. H. po právoplatnom skončení konania v postavení ako ktorýkoľvek potenciálny reštituent, ktorý nebol úspešný v uplatnení svojho reštitučného nároku v rámci reštitúcie a v inom konaní nie je možné opätovne skúmať jeho prípadné vlastnícke právo. K. H. preto nebol podľa odvolacieho súdu oprávnený previesť vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam na žalovanú. Najvyšší súd ako súd dovolací na základe dovolania žalovanej vychádzajúc z § 135 ods. 1, 2 a § 159 ods. 2, 3 OSP, rozsudku sp. zn. 1Cdo/44/2010, nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 349/2009 konštatoval, že reštitučné zákonodarstvo v zásade neruší predchádzajúce právne akty vykonané v rozhodnom období a všetky právne úkony a ostatné nadobúdacie tituly zostávajú v platnosti až do úspešného dosiahnutia nápravy prostredníctvom reštitučných nástrojov, vrátane zákona č. 87/1991 Zb. Je síce pravdou, že v súvisiacom konaní súdy vychádzali zo záveru, že K. H. bol oprávnenou osobou na vydanie sporných nehnuteľností, neprejavilo sa to však v záväznej forme, a to vo výrokoch daných rozhodnutí. Naopak, pokiaľ vychádzame z predpokladu, že oprávnenú osobu na účely reštitúcie nemožno stotožňovať s vlastníkom (porovnaj aj uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 23/1998 z 1. júla 1998), právoplatným výsledkom súvisiaceho konania je stav, kde K. H. nedosiahol svoj uplatnený reštitučný nárok a zostal tak po skončení konania v rovnocennom postavení ako ktorýkoľvek potenciálny reštituent. V prípade žalobcov, ktorí boli v súvisiacom konaní žalovanými, ide teda o úspešných reštituentov, ktorí mohli (a môžu) odvodzovať svoje vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam z dohody. Dovolací súd nemá v úmysle spochybňovať právne názory súdov v súvisiacom konaní ohľadom postavenia K. H., avšak treba mať na zreteli, že tieto neboli premietnuté vo výroku právoplatného rozsudku krajského súdu v uvedenom konaní, pričom takýto výsledok konania o „prinavrátení“ veci ďalšiemu do úvahy pripadajúcemu reštituentovi je pre dovolací súd záväzný. V zmysle konštantnej judikatúry a riadiac sa zásadami prejudiciality a viazanosti súdu právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní, ak bola medzi účastníkmi s konečnou platnosťou vyriešená otázka hmotnoprávneho vzťahu, súd v inom (novom) občianskom súdnom konaní nemôže posudzovať danú otázku inak, pričom je viazaný iba výrokom rozhodnutia, nie jeho odôvodnením. V danom prípade nebránila uplatneniu týchto zásad ani skutočnosť, že žalovaná nebola účastníkom súvisiaceho konania, keďže sa medzičasom stala nadobúdateľom veci, o ktorej vydanie sa v uvedenom konaní viedol spor. Možno teda konštatovať, že v kontexte prejudiciálnych dôsledkov súvisiaceho konania na prejednávanej vec bolo pre dovolací súd rozhodujúce, že jeho právoplatným výsledkom bolo zamietnutie návrhu K. H. na vydanie sporných nehnuteľností ako aj zamietnutie návrhu na vyslovenie neplatnosti reštitučnej dohody v prospech žalobcov. Uvedený záver nadobúda v preskúmvanej veci o to väčší význam, keď v súvisiacom konaní išlo o reštitučnú žalobu. To znamená, že tam, kde existuje špeciálna právna úprava, nemožno použiť úpravu všeobecnú. Ak sa možno domáhať ochrany práva postupom podľa reštitučného predpisu ako špeciálneho, teda ak je daný reštitučný nárok, nemožno uplatniť nárok na ochranu vlastníctva podľa všeobecných právnych predpisov, najmä podľa § 126 ods. 1 OZ, a to ani formou určenia vlastníckeho práva, či už svojho alebo svojho predchodcu ku dňu jeho smrti podľa § 80 OSP. Reštitučné predpisy vychádzali z domnienky, že

vec prešla v rozhodnom období na štát, a to aj v prípadoch jej prevzatia bez právneho dôvodu, pričom oprávnené osoby, ktoré si uplatnili nárok podľa týchto predpisov, sa stali vlastníkami veci až jej vydaním. Dovolací súd poukázal na uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 177/2013, z ktorého vyplýva, že po uplynutí reštitučných lehôt už nie je možné uplatniť si všeobecnou vlastníckou žalobou určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. V nadväznosti na uvedené a s prihliadnutím na právoplatný výsledok súvisiaceho konania, kedy nebolo vyhovené požiadavke K. H. na vydanie veci v zmysle zákona č. 87/1991 Zb. ako reštitučného predpisu, je potom dôvodné konštatovať, že v novom konaní je vylúčené opätovne úspešne uplatňovať nárok zodpovedajúci reštitučnému právu na vydanie veci, čo platí aj v prípade, že subjektom uplatňujúcim takýto nárok je právny nástupca K. H. ako pôvodne neúspešného reštituenta. V takomto prípade nie je možné prejudiciálne skúmať možnosť K. H. dosiahnuť vydanie veci od právnych predchodcov žalobcov, pokiaľ v „špeciálnom“ konaní K. H. úspešný nebol. Dovolací súd v zmysle záverov tohto rozhodnutia konštatuje vo vzťahu k predmetu prebiehajúceho dovolacieho konania, že vec tvoriaca predmet konania vedeného pod sp. zn. 3Cdo/115/2016 vychádzala z rozdielnych skutkových okolností, ktoré na posudzovaný spor nemožno vzťahovať. K. H. bol totiž v pozícii iba potencionalného reštituenta, o vlastníckom práve ktorého nebolo vydané žiadne rozhodnutie a jeho vlastníctvo nebolo vyslovené ani prejudiciálne.

9. Dovolateľ v prejednávanej spore tvrdil prípustnosť dovolania „podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) alebo písm. b) CSP“. Dovolací súd vychádzajúc z obsahu dovolania, zo zhora uvedených rozhodnutí najvyššieho súdu a z uznesenia veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1VCdo/1/2017 ustálil, že najvyšší súd problematiku prejudiciality ako otázku viazanosti skorším posúdením určitej hmotnoprávnej otázky vo výroku rozhodnutia, a to otázky, ktorá je pre rozhodnutie v nasledujúcom súdnom spore prejudiciálnou už riešil, no dovolateľom nastolená konkrétna právna otázka v dovolacom prieskume ešte riešená nebola. Dovolanie je preto prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

10. Z obsahu dovolania (§ 124 CSP) vyplýva, že dovolateľ za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená vymedzil otázku, či je súd v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam viazaný skorším posúdením otázky vlastníctva tých istých nehnuteľností ako otázky prejudiciálnej v právoplatne skončenom konaní o plnenie (vydanie bezdôvodného obohatenia, resp. zaplattenia nájomného).

11. Prvoradým (primárnym) kritériom posudzovania takto nastolenej právnej otázky je princíp právnej istoty, ktorý je imanentnou súčasťou generálneho ústavného princípu právneho štátu. Ústavný súd Slovenskej republiky už v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 87/93 formuloval základnú zásadu, podľa ktorej obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (obdobne viď PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99). Rovnako Civilný sporový poriadok v čl. 2 ods. 1 základných princípov stanovuje, že ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. V odseku 2 definuje právnu istotu ako stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

12. V náleze sp. zn. IV. ÚS 300/06 ústavný súd uviedol: „Aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty, ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie“.

13. Atribúty princípu právnej istoty vysvetlil Ústavný súd Slovenskej republiky aj v náleze sp. zn. I. ÚS 564/2012 z 29. mája 2013. Konštatoval, že diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je podľa záverov ústavného súdu ústavne neudržateľná (PL. ÚS 21/00, III. ÚS

14. Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 1Cdo/133/2009 (pozri bod 8.1.) vysvetlil, že ak v skončenom konaní účastníkov došlo právoplatným rozsudkom k vyriešeniu hmotnoprávneho vzťahu, z ktorého sa aj odvodzuje nový nárok (neidentický s predmetom skončeného konania), súd je v tomto ďalšom (novom) občianskom súdnom konaní pri zodpovedaní predbežnej otázky (ktorá sa už právoplatným súdnym výrokom vyriešila ako vec sama) viazaný týmto vyriešením. Raz vydané právoplatné rozhodnutie je zásadne nezmeniteľné a jeho právoplatnosť má dosah na rozhodnutie o inej veci v podobe záväznosti.

15. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že súdy v základnom konaní postupovali správne, keď v dôsledku prejudiciálneho vyriešenia otázky vlastníctva nehnuteľností v dvoch predošlých právoplatne skončených konaniach o plnenie žalobu o určenie vlastníckeho práva zamietli. Rozhodujúce je, že hmotnoprávna otázka vlastníctva nehnuteľností, esenciálna pre posúdenie dôvodnosti uplatneného nároku na finančné plnenie, bola v predošlých konaniach, hoci len ako prejudiciálna, právoplatne vyriešená a ako uvádza najvyšší súd v rozhodnutí R 40/2013, nie je podstatné, či bola zodpovedaná správne alebo nie. Žalobcoví (ktorý v dovolaní pripúšťa istý druh svojej minulej pasivity) v týchto konaniach v pozícii žalovaného nič nebránilo uplatniť a preukázať tvrdené vlastnícke právo. V súčasnosti sa preto medzi tými istými sporovými stranami nesmie vychádzať z iného záveru ohľadom existencie, resp. neexistencie vlastníckeho práva, než ako o tomto ich právnom vzťahu už bolo právoplatne rozhodnuté. Iný záver by podľa dovolacieho súdu napriek tomu, že vlastníctvo nehnuteľností bolo vyriešené len prejudiciálne, znamenal ústavne neudržateľné narušenie princípu právnej istoty, pretože by došlo k neakceptovateľnému a nezdôvodniteľnému zásahu do stability právneho vzťahu a Ústavou SR chráneného vlastníckeho práva. Preto súd v tomto prípade nemôže znovu riešiť to, o čom už bolo právoplatne rozhodnuté v osobitnom spore sporových strán.

16. So zreteľom na uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolanie žalobcu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP bolo prípustné, avšak žalobca v ňom neopodstatnene vytýka, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP), a preto jeho dovolanie ako nedôvodné zamietol podľa § 448 CSP.

17. Žalovaný bol v dovolacom konaní úspešný, preto mu dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v plnom rozsahu.

18. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.